

Udsatterådets bemærkninger til kommunens overordnede ramme for en Plan for bekæmpelse af Hjemløshed

[25. maj 2022]

Først og fremmest mener Udsatterådet, at kommunen bør se på årsagerne til hjemløshed og sin egen andel i denne problematik. Ønsker Københavns Kommune at bekæmpe hjemløshed, er det i Udsatterådets optik centralt, at kommunale beslutninger, der har som konsekvens, at borgeren bliver hjemløs, ikke bør kunne gennemføres.

Der er tilfælde, hvor kommunen med sanktioner eller andre uhensigtsmæssige tiltag er med til at skabe hjemløshed eller gøre det sværere for udsatte borgere at komme ud af hjemløshed. Det er Udsatterådets erfaring, at eksempelvis Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen ofte møder borgeren med sanktionering, trusler om sanktionering og krav om fremmøde til møder, som blot bidrager negativt til borgerens situation. For eksempel tages der ikke hensyn til, om borgeren er i et behandlingsforløb, som gør, at vedkommende ikke kan møde i jobcenteret, og der er generelt manglende forståelse for, hvad det indebærer at leve et udsat liv. For borgere på §109 og §110 tilbud gør egenbetalingen, at de under opholdet oparbejder gæld, som udover generelt at være uhensigtsmæssigt, også underminerer deres betalingsevne og dermed muligheden for at komme i egen bolig.

Udsatterådet ser det som essentielt, at vejen til bolig for hjemløse ansues ud fra individuelle behov. Det er ikke alle hjemløse borgere, der har behov for, ønske om eller gavn af at komme på et herberg, før de indstilles til en bolig. Deriblandt unge eller gadesovere. Sidstnævnte gruppe har ofte været igennem flere herbergsophold uden succes og rådets erfaring er, at langt de fleste i denne gruppe vil have behov for at komme direkte i bolig - uden at være tvunget til at skulle på herberg først.

I det hele taget mener Udsatterådet, at udsatte borgere - såfremt det er deres eget ønske - bør indstilles til bolig uanset, om de lever på gaden, kommer fra et herberg eller er sofasovere.

Rådet har erfaret, at det i nogle tilfælde opleves som nødvendigt at tale en borgers situation ned/udsatheden op for at få anvist en bolig hurtigt. Det er problematisk og viser tydeligt, at kommunen har svært ved at imødekomme borgernes behov for at blive boligindstillet, selvom manglende boligindstilling betyder, at borgeren risikerer at ende på gaden, som sofasover eller ifm. ophold på §109 ender tilbage i den situation, vedkommende oprindeligt flygtede fra. Derudover kender

Udsatterådet til eksempler på, at kommunen opstiller selvopfundne kriterier for, at borgere kan blive boligindstillet, som ikke er juridisk gangbare.

Udsatterådet ser det desuden som væsentligt, at myndighederne samarbejder gnidningsfrit på tværs. Både internt i kommunen og i de tværkommunale relationer, hvor en udsat borger fra København skal have bolig i en anden kommune eller en udsat borger fra en anden kommune skal have en bolig i København.

Herbergernes arbejde (og takster) skal justeres efter de nye tidsmæssige rammer. Udsatterådet mener, det er vigtigt, at det bliver defineret, hvad kerneopgaven for herbergerne skal være fremadrettet. Det er nødvendigt at vide, hvilke kompetencer der er behov for på herbergerne i fremtiden. Det afhænger af, hvad herbergernes rolle skal være. Skal de for eksempel skabe en relation, som skal føres videre i egen bolig/botilbud som bostøtte eller efterværn med videre? Eller skal de blot "passe" borgeren, indtil kommunen har deres indsatser klar?

For de borgere, hvor et ophold på herberg, før egen bolig, er den rigtige løsning, er det vigtigt, at indsatsen på herberget er håndholdt, samt at der er plads til ro. Det indebærer, at der lyttes til den enkelte borgers ønske og stemme. For nogle borgere vil det for eksempel være et ønske at komme på et botilbud frem for i egen bolig. Ligesom der kan være særlige behov på baggrund af borgerens etnicitet/kulturelle baggrund, der skal tages med i betragtning, når borgeren skal i egen bolig.

Når det kommer til borgere, der flytter i egen bolig fra §109 tilbud, er det vigtigt med en opmærksomhed på de behov, der følger af, at der også er børn i boligen.

Udsatterådet ser gerne, at kommunen går væk fra et systemsprog, hvor der tales om overgange mellem faser ift. at gå fra at være hjemløs til at være i egen bolig. Det er mere hensigtsmæssigt at tale om forløb, så borgeren oplever at være på vej i forløbet uanset, hvor han eller hun er. Forløbet skal ikke anskues som lineært med indsatser, der kommer efter hinanden i en bestemt rækkefølge, men derimod som et sammenhængende forløb, hvor indsatser godt kan være sideløbende.

Individuelle hensyn er også vigtige, når det kommer til udredning. Udsatte borgere bør ikke konsekvent udredes, før de kommer i bolig. En udredning kan fint komme, når borgeren er kommet i bolig hjulpet af bostøtten. Udsatterådet mener, at det i mange tilfælde vil være mere meningsfuldt at udrede borgeren, når vedkommende er kommet i bolig og har fået mere ro omkring sig og tid til at omstille sig. I enkelte særligt komplekse tilfælde kan det give mening at udrede borgeren først, men der bør være en konkret individuel vurdering af, om det er tilfældet eller ej.

Rådet mener heller ikke, det er hensigtsmæssigt, at borgeren skal honorere en masse krav for at komme i egne bolig. Udsatte borgere har først og fremmest behov for opbakning til at lykkes med deres forløb og for at få en bolig. Derefter kan der – i tråd med Housing First – arbejdes med at hjælpe borgeren til at leve et godt liv i egen bolig. Bo-træning

skal ikke kun foregå på herberg, men også når borgeren har fået bolig eller botilbud.

Udsatterådets erfaring er, at mange udsatte borgere, der kommer fra gaden eller herberg først og fremmest har brug for ro, søvn og jævnlig kontakt uden krav den første måned, og derefter kan man begynde at afklare, hvad borgerens ønsker og behov er fremadrettet.

Udsatterådet mener, der bør være fokus på og afsættes ressourcer til at gøre boligen til et hjem for hjemløse eller andre udsatte, der kommer i egen bolig. Der skal være mulighed for etableringshjælp, både i form af et køleskab, en seng og andre essentielle ting, men også jævnlige besøg og hjælp til at opretholde eller skabe relationer. Som det er nu, er der for meget bureaukrati omkring flyttehjælp, møbelhjælp med videre. Skal det fungere, så skal det forenkles.

Det er vigtigt, at borgeren selv får lov til at vælge møbler og skabe indretningen. En stor del af målgruppen vil erfaringsmæssigt også have behov for hjælp til at pakke flyttekasser ud og skabe et indbydende hjem, når de har været et stykke tid i boligen. Udsatterådet vil igen understrege vigtigheden af retten til selvbestemmelse og retten til at vælge den måde, man ønsker at leve på. Det skal respekteres, at det nu er borgerens eget hjem, og selvom mange for eksempel vil have gavn af at blive hjulpet til fællesskab, er der andre, der trives bedst alene.

Det er vigtigt at opretholde en opsøgende indsats, holde kontakten og sikre støtte, når borgeren er flyttet i egen bolig eller på et botilbud. Det er centralt at huske, at Housing First både indebærer bolig og tilstrækkelig bostøtte. Udsatterådet vil i den forbindelse understrege vigtigheden af, at kommunen er opmærksom på, at kortere herbergsophold har betydning for muligheden for at 'overleve' relationer. Det er derfor vigtigt fortsat at bruge og understøtte det eksisterende netværk omkring borgeren. Rådet vil påpege, at civilsamfundsorganisationer i mange tilfælde kan have en vigtig rolle her, da de har kontakt til mange borgere, som ikke har kontakt til kommunen.

Udsatterådet mener, at kommunen bør lade civilsamfundet få en større plads, når det kommer til at lave bostøtte og efterværn for udsatte borgere, der kommer i egen bolig. Der bør være mulighed for, at borgeren selv kan vælge sin bostøttemedarbejder. Ligesom det kendes fra andre områder, hvor en borger visiteres til hjælp og derefter selv vælger, hvem der skal udføre den i blandt en række kvalificerede udbydere. Udbydere, som for eksempel kan være selvejende tilbud såvel som kommunale.

Civilsamfundsorganisationer skal medtænkes både før borgeren kommer i bolig, og når borgeren er i bolig som bostøtte, adgang til fællesskaber og hjælp til store og små udfordringer i hverdagen. Civilsamfundet har mulighed for at skabe tillid, tryghed og have en stor fleksibilitet i forløb med den enkelte borger og bidrager med specialviden i forhold til mange forskellige grupper af udsatte, f.eks. gadesovere eller voldsramte, som har brug for specifik faglig støtte til at fastholde strategier for ikke at ende tilbage på gaden eller i det voldelige forhold.

Udsatterådet mener, at inddragelse af civilsamfund i den sociale opgavevaretagelse bidrager til at højne kvaliteten. Rådet har dog flere opmærksomheder i den forbindelse. Dels ser rådet et behov for at kommunen i højere grad anerkender og respekterer civilsamfundets særlige bidrag og kompetencer. Kommunen bør lade civilsamfundet selv definere, hvilke opgaver de kan og skal løse fremfor at tildele dem opgaver. Civilsamfundet kan generelt, og i forbindelse med bekæmpelse af hjemløshed, bidrage med at sikre et helhedssyn og specialistviden, som i højere grad bør sættes i spil i opgaveløsningen på udsatteområdet.

En anden opmærksomhed er, at kommunen ikke skal sætte lighedstegn mellem frivillige og civilsamfund. Det er vigtigt, at der er en forståelse for og skelnen mellem, de indsatser henholdsvis (socialfaglige) professionelle fra civilsamfundsorganisationer og frivillige kan bidrage med.

I lyset af, at kommunen allerede for 12 år siden satte en hjemløsestrategi i søen og begyndte at sætte fokus på Housing First principperne, vil Udsatterådet gerne tilkendegive en ærgrelse over, at kommunen først nu, med en sanktion fra staten for alvor sætter ind for at få socialt udsatte borgere i egen bolig.

Sidst, men ikke mindst er Udsatterådet bekymret for, om kommunen er klar til at løfte de opgaver, der følger af den nye aftale på bolig-hjemløse området. På nuværende tidspunkt er sagsgange, lang sagsbehandlingstid og manglende grad af fleksibilitet med til at spænde ben og forhale borgernes vej i egen bolig. Kan myndighedsdelen følge med i de korte processer og er kommunen klar til at udvise den grad af fleksibilitet, der skal til for at lykkes med at bekæmpe hjemløshed, og tilrettelægge indsatserne efter borgernes ønsker og behov?

På vegne af Udsatterådet i Københavns Kommune

Peter Juul, formand